

Dnro 2084/93/2021

18.3.2021

Eduskunta
Hallintovaliokunta**U 14/2021 vp**

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission asetusehdotuksista Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastosta (Europol) ((EU) 2016/794) annetun asetuksen muuttamiseksi ja Schengenin tietojärjestelmän (SIS) perustamisesta, toiminnasta ja käytöstä poliisiyhteistyössä ja rikosasioissa tehtävässä oikeudellisessa yhteistyössä annetun asetuksen (EU) 2018/1862 muuttamiseksi

Ehdotuksessa esitetään muutoksia Europolin toimivaltuuksiin. Uudet toimivaltuudet johtavat myös Europolin toimesta tapahtuvan henkilötietojen käsittelyn lisääntymiseen. Tämän takia on välttämätöntä, että ehdotuksella pyritään myös vahvistamaan Europolin tietosuojakehystä yhdenmukaistamalla tietosuojaa koskevat artikkelit tietosuojalainsäädännön edellyttämällä tavalla. Valtioneuvoston kirjelmän mukaan neuvottelujen edetessä onkin kiinnitettävä huomiota siihen, että ehdotus säilyy linjassa tietosuojalainsäädännön kanssa.

Ehdotukseen on sisällytetty säädösperusta mm. sille, että Europol voi käsitellä tilapäisesti henkilötietoja voidakseen seuloa laajoista ja monimutkaisista tietoaaineistoista ne henkilötiedot, jotka liittyvät sen toimintaan. Laajoista tietoaaineistoista, kuten esim. tietokonepalvelimilla olevista tiedoista on tarkoitus seuloa ne henkilötiedot, joita se saa käsitellä tehtävänsä toteuttamiseksi ja muiden henkilötietojen osalta lopettaa niiden käsittely enemmälti.

Europolille esitetään myös parempia valmiuksia käsitellä laajoja ja monimutkaisia tietoaaineistoja avustaessaan jäsenvaltioita niiden lainvalvontatoimissa ja vastata lainvalvontaviranomaisten big data-haasteeseen.

Asetusehdotuksessa on listattu suojakeinoja edellä mainituille toiminoille. Ehdotettujen suojatoimien osalta on kuitenkin vielä varmistuttava siitä, että ne pysyvät asetuksen (EU) 2018/1725 (IX luku) edellytysten mukaisina, ottaen erityisesti huomioon edellytyksen, jonka mukaan ainoastaan tarpeellisia henkilötietoja saa käsitellä, sekä henkilötietojen käsittelyn oikeasuhteisuutta koskevan edellytyksen.

Kansallisen lainsäädännön osalta on huomioitava, että henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa koskevassa hallituksen esityksessä (HE/2018 vp) esitettiin poliisille mahdollisuutta käsitellä ja säilyttää henkilötietoja niiden merkityksellisyyden arviointia varten kuuden kuukauden ajan. Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan (PeVL 51/2018 vp), että ehdotetut säännökset käsittelystä tietojen merkityksellisyyden arvioimiseksi oli ehdotetussa muodossa poistettava lakiehdotuksesta. Perustuslakivaliokunta totesi mm. että, valiokunnan käsityksen mukaan ehdotettu säännös merkitsee sitä, että poliisi voisi tallettaa sähköisiin tietokantoihin suuria määriä henkilötietoja, joiden merkityksellisyys on tietojen tallettamistilanteessa epäselvä.

Sen varmistamiseksi, että kaikki tietojenkäsittely on tarpeellista ja oikeasuhteista, jäsenvaltioiden olisi varmistettava kansallisen ja unionin lainsäädännön noudattaminen toimittaessaan Europolille tutkinta-aineistoa. Jäsenvaltioiden toimittamien henkilötietojen analysoinnin tai käsittelyn ei pitäisi johtaa tilanteeseen, jossa Europol käsittelee henkilötietoja laueammin kuin EU- ja kansallinen lainsäädäntö sallii.

Europol-asetuksen muutosehdotuksessa vahvistetaan Europolin roolia tutkimuksessa ja innovaatiossa, mikä sisältää henkilötietojen käytön esimerkiksi uusien työkalujen kehittämistä koskevien algoritmien kehittämiseksi, kouluttamiseksi, testaamiseksi ja validoimiseksi. Tutkimus- ja innovaatiotoiminnan laajuus jää esityksessä avoimeksi ja sitä olisi tarkoituksenmukaista jatkovalmistelussa täsmentää. Neuvottelujen kuluessa tulee kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetut tutkimukseen liittyvät henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset ovat yhteensopivat asetuksen (EU) 2018/1725 kanssa. Tässä yhteydessä tulisi myös kiinnittää keskeistä huomioita osaamiseen ja kyvykkyyteen henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten soveltamisen osalta.

Suuremmat toimivaltuudet henkilötietojen käsittelylle edellyttävät myös suurempaa panostusta henkilötietojen käsittelyn valvontaan, tämän vuoksi ehdotuksen myötä tulisi kiinnittää erityistä huomioita Euroopan tietosuojavaltuutetun kattaviin mahdollisuuksiin valvoa henkilötietojen käsittelyä. Euroopan tietosuojavaltuutetun 8.3.2021 antamassaan lausunnossa kiinnittänyt huomioita valvontaan ja esittänyt myös muita huomioita (Opinion4/2021) ehdotuksesta. Euroopan tietosuojavaltuutetun kannanotot Europolin valvojana on tarkoituksenmukaista ottaa huomioon esityksen jatkovalmistelussa. Euroopan tietosuojavaltuutetun lausunto: https://edps.europa.eu/system/files/2021-03/21-03-08_opinion_europol_reform_en.pdf

U-kirjeessä on kattavasti arvioitu ehdotettujen säädösten suhdetta perustuslakiin sekä perus- ja ihmisoikeuksiin. Valtioneuvosto esittää perustellusti, ehdotuksiin liittyy kuitenkin sellaisia henkilötietojen käsittelyyn liittyviä seikkoja, joiden vaikutuksia on tarpeen tarkastella vielä yksityiskohtaisemmin suhteessa yleiseen tietosuojalainsäädäntöön sekä perus- ja ihmisoikeuksien suojaa koskeviin vaatimuksiin.